

İGÜ

TCCUAM

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları
Uygulama ve Araştırma Merkezi

Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet

İnsana fiziksel ve ruhsal olarak zarar veren her tür eylem, şiddet olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan karşılıklı ilişki kümesi içinde yaşayan grupların bedensel bütünlüğüne, simgesel, sembolik ve kültürel değerlerine zarar vermek de şiddet kapsamı içine girer. Toplumlar değişirken normları da değişmektedir. Bu nedenle *şiddet kavramı*, zamana ve topluma göre değişen dinamik bir kavram olarak değerlendirilmelidir. Örneğin, ulus devletlerin küresel bir ekonomik ölçekteki konumu, siyasal ve kurumsal aktörlerin şiddete karşı yaklaşımlarını, şiddete karşı ürettikleri politikaları etkilemektedir. Kavramı *dar* ve *geniş* anlamıyla düşünürsek eğer; dar anlamda şiddet, fiziksel şiddet olarak hukuksal yönün ve cezai yaptırımların ağır bastığı bir tanımı ortaya çıkarır. Özellikle, bireysel şiddet eylemlerinin dışında terör, iç savaşlar, soykırımlar, uluslararası savaşlar gibi kolektif şiddet biçimlerinin varlığından da söz etmek gerekir. Geniş anlamda şiddete yüklenen anlamlardan söz edip fiziksel şiddet olgusunun bir adım dışına çıkıldığında, toplum değiştiği şiddetin yeni biçimlerinin karşımıza çıktığı görülür. Bilhassa ekonomik şiddet ve medyanın şiddetinden günümüzde oldukça sık söz edilmektedir. Burada karşımıza fiziksel şiddetin dışında kalan, farkında olunmayan ya da tanımlanmadığı için daha dolaylı ve gizli bir alanın varlığı ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen geniş anlamdaki bu şiddet tanımı, temelde çok çeşitli baskıların insanlar üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileridir. Bu nedenle, yalnızca yaşamsal bir tehdit unsuru oluşturacak konular dışında hem fiziksel hem de ruhsal bütünlüğe zarar veren şiddete karşı alınacak hukuksal önlemlerden de günümüzde daha çok söz etmek gerekmektedir.

Şiddet sarmalının merkezinde yer alan önemli alanlardan bir diğeri de *toplumsal cinsiyettir*. Hem dar anlamda fiziksel şiddetin hem de geniş anlamda psikolojik şiddetin toplumdaki belirgin karşılıklarından birini oluşturur. Toplumsal cinsiyet, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sözleşmelerde kullanılan bir kavram olagelmıştır. Avrupa Birliği'nin cinsiyet eşitliğine yönelik politikalarını benimseyen pek çok ülkede, 1990'lı yıllardan itibaren *toplumsal cinsiyet* kavramı giderek anaakımlaşır. Örneğin, Birleşmiş Milletler'in 1993 yılında kabul ettiği Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde; *kamusal ve özel alanda gerçekleşen, kadınların fiziksel, cinsel, duygusal zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanması olası, her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin yapılacağına ilişkin tehdit ya da zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanması* şeklinde tanımlanmaktadır. 1990'lı yıllardan başlayarak bugüne uzanan, kadının cins kimliğine ilişkin her türlü geleneksel, göreneksel ve fiziksel şiddeti önlemeye çalışmak, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak isteyen ülkelerin programlarına bir politika olarak kimi zaman gevşek kimi zaman daha sıkı kurumsal mekanizmalarla dahil edilir. Fakat cinsiyet temelli şiddet dar anlamıyla yalnızca fiziksel şiddetle sınırlı kalmaz. Bunlar fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik ve psikolojik olabileceği gibi herhangi bir davranış biçimine yönelik baskı

ya da zorlama içinde olmayı da içermektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ve şiddet ilişkisi, saydığımız şiddet biçimleriyle sınırlanamayacak daha geniş konulara gönderme yapar.

Toplumsal cinsiyet ve şiddet ilişkisini konu edindiğimiz kitap çalışmamızda, toplumsal cinsiyete yönelik şiddet biçimlerini tartışan çalışmaların şiddet sorununu ele alırken daha ziyadesiyle fiziksel şiddet boyutuna odaklandıkları görülmektedir. Fiziksel şiddeti vaka çalışmalarıyla tartışmak ve literatüre kazandırmak elbette özenli ve değerli çabalardır. Biz bu kitapta hem dar anlamıyla fiziksel şiddeti hem de geniş anlamıyla son yirmi, otuz yılda değişen toplumsal nüvelerin insan ruhunda yarattığı etkilerden, henüz şiddet olarak dahi tanımlayan olgulardan, olaylardan yola çıkacağız. Toplumların şiddete yükledikleri anlamlar ve bu şiddeti deneyimleme biçimleri her dönemde farklılaşmaktadır. Bu açıdan kimi zaman şiddet kategorisine girmeyeceği düşünülen çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme, mal/mülke verilen zarar, terör, işsizlik gibi kategoriler de yeni şiddet biçimlerini tartışmanın gereğini ortaya koymaktadır. Daha önce farklı alanlarla ilişkilendirilen bu kategorileri cinsiyet ilişkisi zemininde yeniden düşünmek gerekmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet; kent, kültür, kimlik, ahlak, din, değerler kesişiminde yeniden üretilen ve şekillendirilen dinamik bir kavramdır. Bu doğrultuda, toplumsal cinsiyet ve şiddet ilişkisine dair yaklaşımlar disiplinlerarası bir bakış açısına muhtaçtır. Böylesi bir dertle yola çıktığımız bu kitapta, şiddetin cinsiyet üzerindeki işleyişinin inceliklerine odaklanan teorik ve pratik bilgilerin farklı perspektiflerle yorumlanmasına ihtiyaç duymaktayız. Siz değerli yazarlarımızla yeni bir toplumsal cinsiyet ve şiddet ilişkisini konu alan bu kitabı hazırlayarak sosyal bilimler alanına önemli bir katkı sunacağımızı düşünüyoruz. Kitap, yaşadığımız çağ ve sorunlar içinden cinsiyet ve şiddet ilişkisini konu ederken bu şiddetin nedenlerini anlamayı vaat etmektedir.

Tasarladığımız **toplumsal cinsiyet ve şiddet** kitabının kapsamı hakkında yazarlara fikir verebilecek öneriler şunlar olabilir:

➤ TOPLUMSAL CİNSİYET	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Medya ve Şiddet ➤ Kimlik ve Şiddet ➤ Teknoloji ve Şiddet ➤ Aile ve Şiddet ➤ Cinsel Şiddet ➤ Saldırganlık ➤ Edebiyat ve Şiddet ➤ Felsefe ve Şiddet ➤ Tarihte Şiddet ➤ Ekonomik Şiddet ➤ Psikoloji ve Şiddet ➤ Siyasal Şiddet ➤ Sağlık ve Şiddet ➤ Ekoloji ve Şiddet ➤ Sanat ve Şiddet ➤ Kent ve Şiddet ➤ Hukuk ve Şiddet
----------------------	---

Önemli Tarihler

- Kitap, akademik yükselme kriterlerini sağlayan **İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları (İGÜ Yayınları)** tarafından **2025 yılı içinde** basılacaktır.
- Yazılar **Türkçe** ve **İngilizce** olarak kabul edilmektedir. 200-250 kelimelik kitap bölümü önerilerinizi **14 Ekim 2024** tarihine kadar iletebilirsiniz.
- Özet gönderilerine kabul/red olarak geri dönüş tarihi: **30 Ekim 2024**.
- Kabul edilen bölümlerinizin tam metnini **12 Şubat 2025** tarihine kadar teslim etmeniz gerekmektedir.

Varsa sorularınızı aşağıdaki e-mail adres(ler)ine gönderebilirsiniz.

Saygılarımla,

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları UAM Müdürü/Dr. Öğr. Üyesi Selda Tunç Subaşı
setunc@gelisim.edu.tr

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları UAM Müdür Yardımcısı/Dr. Öğr. Üyesi Diler Ezgi Tarhan
detarhan@gelisim.edu.tr

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları UAM Müdür Yardımcısı/ Dr. Öğr. Üyesi Seyra Kestel
skestel@gelisim.edu.tr

KİTAP BÖLÜMLERİNDE KURALLAR VE YAZI BİÇEMİ

Yazı font tipi Cambria. Metin 11 punto, ana başlıklar 18 veya 14, alt başlıklar 12 punto, dipnotlar sayfa altı, 10 punto.

Aşağıda farklı nitelikte kaynakların metin içinde ve kaynakçadaki yazılış biçimleri gösterilmektedir:

a) Tek yazarlı kitaplar ve makaleler

Metin içinde gönderme:

(Bakiler, 1989: 4-5)

Kaynakçada:

Bakiler, Y. B. (1989). *Âşık Veysel*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Makaleler:

Metin içinde gönderme: (Şimşek, 2016: 122).

Kaynakçada:

Şimşek, E. (2016). "Âşık Veysel'in Âşıklık Geleneği İçerisindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme". *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 9, 117-126.

b) İki yazarlı kitaplarla makaleler

Metin içinde gönderme: (Alptekin, 2007: 19; Kaya, 2009: 397)

Kaynakçada:

Alptekin, A. B. (2007). *Âşık Veysel- Türküz Türkü Çağırırız*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaya, D. (2009). *Sivas Halk Şairleri V. Sivas*: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

c) Derleme yayınlar içinde yer alan makaleler

Metin içinde gönderme: (Düzgün, 2008: 248)

Kaynakçada:

Düzgün, D. (2008). "Âşık Edebiyatı". *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (6. Baskı). (Ed. Öcal Oğuz), Ankara: Grafiker Yayınları.

Çevrimiçi Kaynaklar

URL-1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Smallpox> (Erişim Tarihi: 27.02.2023)

URL-2: <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/cicek-hastaligi-nedir> (Erişim Tarihi: 27.02.2023)

URL-3: <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1845> (Erişim Tarihi: 02.03.2023)

Çevrimiçi kaynak metin içinde gönderme:

Bu hastalık; her yaşta ve her cinsteki kişide görülebilen, irinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan, ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalık olma özelliğindedir (URL-1).